

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s förordning om omedelbara betalningar

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s förordning om omedelbara betalningar (RP 215/2024 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Iida Hauhia, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Kari Kemppainen, finansministeriet
- lagstiftningsråd Maarit Pihkala, finansministeriet
- byråchef Jussi Terho, Finansinspektionen
- jurist Juha Sarin, Finlands Bank
- ledande expert Inkeri Tolvanen, Finanssiala ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Nordea
- Finlands näringsliv rf
- Företagarna i Finland rf.

Inget yttrande av

- Centralhandelskammaren.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i betaltjänstlagen, lagen om betalningsinstitut och lagen om Finansinspektionen. Genom de föreslagna lagarna införs nationella bestämmelser som kompletterar EU:s så kallade förordning om omedelbara betalningar. I förordningen åläggs medlemsstaterna att utfärda bestämmelser om sanktioner, genomföra ändringarna i EU:s andra betaltjänstdirektiv och ta in termen omedelbar betalning i nationell lagstiftning.

Betänkande EkUB 1/2025 rd

Dessutom föreslås det att lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism ändras i syfte att förtydliga i vilken omfattning rapporteringsskyldigheten gäller aktörer som bedriver advokatverksamhet.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 april 2025.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och mål

I propositionen föreslås nationella bestämmelser som kompletterar EU:s förordning om omedelbara betalningar. Syftet med den föreslagna regleringen är att säkerställa att bestämmelserna i förordningen iakttas effektivt på nationell nivå. Förordningen är direkt tillämplig rätt i medlemsländerna, och det nationella handlingsutrymmet är mycket begränsat. Regeringen föreslår att betaltjänstlagen, lagen om betalningsinstitut och lagen om Finansinspektionen ändras. Regleringen avses träda i kraft den 1 april 2025.

Dessutom föreslås det i propositionen att bestämmelsen om advokaters rapporteringsskyldighet och de skyldigheter som följer av den preciseras i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Syftet med förslaget är att åtgärda en brist i genomförandet av det fjärde penningtvättsdirektivet. Det är fråga om ett separat förslag jämfört med de övriga bestämmelser som föreslås i propositionen.

EU-förordningen om omedelbara betalningar

Omedelbar betalning är en betalningsform där medlen överförs från betalarens konto till betalningsmottagarens konto inom några sekunder i hela euroområdet oberoende av dag och tid på dygnet. Omedelbar betalning är inte i sig en ny teknik, eftersom omedelbara betalningar och vanliga betalningar använder samma ISO 20022-standard, som också ligger till grund för den gemensamma europeiska SEPA-standarden för omedelbara betalningar (SCT Inst), som publicerades 2017.

Syftet med EU-förordningen om omedelbara betalningar är att med hjälp av lagstiftningen påskynda ibruktageandet av omedelbara betalningar. Enligt förordningen är alla betaltjänstleverantörer som tillhandahåller betalningar i euro skyldiga att skicka och ta emot omedelbara betalningar så att tjänsten är tillgänglig 24 timmar om dygnet och varje dag på året. Förordningen förutsätter att avgifterna för omedelbara betalningar inte är högre än de avgifter som tas ut av samma betaltjänstanvändare för andra betalningar av motsvarande typ. För att säkerställa att betalningarna är säkra och förhindra betalningsbedrägerier ska betaltjänstleverantörerna i samband med omedelbara betalningar och normala betalningar tillhandahålla en tjänst som säkerställer betalningsmottagarens namn och betalkontonummer innan betalningen skickas. Dessutom innehåller förordningen om omedelbara betalningar bestämmelser om kontroll mot EU:s sanktionslistor. Enligt förordningen ska betaltjänstleverantören minst en gång per kalenderdag kontrollera om det bland kunderna finns personer eller enheter som är föremål för EU:s sanktioner.

Betänkande EkUB 1/2025 rd

Ekonomiutskottet hänvisar till sitt utlåtande av den 21 februari 2023 om EU:s förordning om omedelbara betalningar (EkUU 75/2022 rd — U 91/2022 rd) och konstaterar att ett mer omfattande utnyttjande av omedelbara betalningar stöder innovationsmöjligheterna i anslutning till betaltjänster, ökar konkurrensen på marknaden och minskar beroendet särskilt av de tjänsteproducenter i tredjeländer som kontrollerar betalkortsmarknaden. Vid betalningar mellan företag kommer de omedelbara betalningarna att förbättra säljarnas kassaflöde, underlätta deras finansförvaltning och minska de finansiella kostnaderna. Även konsumenterna drar i regel fördel av betalningar som överförs omedelbart, eftersom de överförda medlen då blir snabbare tillgängliga för konsumtion och investeringar.

I likhet med vissa sakkunnigyttanden fäster ekonomiutskottet uppmärksamhet vid säkerheten vid omedelbara betalningar. I samband med bedrägerier gör omedelbara betalningar det sannolikt svårare än tidigare att stoppa betalningar och få tillbaka pengarna. När en omedelbar betalning har godkänts är den slutgiltig och oåterkallelig. I detta avseende är situationen annorlunda än i fråga om kortbetalningar, som på vissa villkor kan gottgöras eller återbetalas. Utskottet anser därför att det förfarande enligt förordningen som innebär att betaltjänstleverantören säkerställer betalningsmottagarens namn och betalkontonummer innan en omedelbar betalning skickas är ytterst viktigt med tanke på bekämpningen av bedrägerier. Ekonomiutskottet anser också att man i bestämmelserna om betalning även i fortsättningen utöver snabbhet och enkelhet bör bedöma hur kunderna effektivt kan skyddas mot bedrägerier.

Ekonomiutskottet betonar också vikten av effektiv övervakning av sanktioner och kontroll mot EU:s sanktionslistor i samband med omedelbara betalningar. Utskottet noterar i detta sammanhang att det i ett sakkunnigyttande anses att det finns en risk för att sanktionslistorna i fortsättningen inte längre kontrolleras vid enskilda betalningar enligt förordningen om omedelbara betalningar.

Nationella bestämmelser som kompletterar EU-förordningen om omedelbara betalningar

Tillämpningen av förordningen om omedelbara betalningar förutsätter kompletterande nationella bestämmelser om påföljder vid brott mot skyldigheterna enligt förordningen. Det föreslås dessutom att behövliga definitioner och hänvisningar som gäller omedelbara betalningar ska tas in i betaltjänstlagen och lagen om betalningsinstitut. På nationell nivå ska det också utfärdas kompletterande bestämmelser om betalningsinstituts och institut för elektroniska pengars deltagande i avvecklingssystem som är centrala för genomförandet av betalningsrörelsen och uppfyllandet av de ekonomiska förpliktelser som gäller dem.

Påföljder

Enligt förordningen om omedelbara betalningar ska medlemsstaterna nationellt föreskriva om sanktioner för betaltjänstleverantörer som bryter mot sina skyldigheter enligt förordningen. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. I förordningen föreskrivs dessutom om det lägsta möjliga taket på sanktioner vid överträdelse av skyldigheten att kontrollera kunderna mot EU:s sanktionslistor. Bestämmelsen syftar till att säkerställa en effektiv övervakning av EU-sanktioner i medlemsländerna. Medlemsländerna har alltså endast ett begränsat nationellt

Betänkande EkUB 1/2025 rd

handlingsutrymme för att besluta om vilka sanktioner som nationellt föreskrivs för brott mot skyldigheterna enligt förordningen om omedelbara betalningar.

Enligt propositionen ska sanktionerna vara administrativa påföljder som påförs av Finansinspektionen. I propositionen föreslås det att betaltjänstleverantören med stöd av 38 § i lagen om Finansinspektionen påförs ordningsavgift för brott mot skyldighet att sända och ta emot omedelbara betalningar, prissättning av avgifterna för omedelbara betalningar eller skyldighet att tillhandahålla en jämförelsetjänst för betalningsmottagarens namn och kontonummer. Vid försummelse av skyldigheten att kontrollera användarna mot sanktionslistorna är påföljden en påföljdsavgift enligt 40 § i lagen om Finansinspektionen. Avgiftens maximibelopp är 10 procent av företagets omsättning under det föregående räkenskapsåret. Påföljdsavgiften för fysiska personer kan uppgå till högst fem miljoner euro.

Ekonomiutskottet håller med de sakkunniga om att de föreslagna påföljderna med beaktande av det nationella handlingsutrymmet kan anses vara logiska och proportionella. Några sakkunniga menar ändå att förordningen om omedelbara betalningar förutsätter oskäligt höga maximibelopp för påföljder vid försummelse av skyldigheten att kontrollera användarna mot EU:s sanktionslistor. Ekonomiutskottet konstaterar att de föreslagna maximibeloppen för påföljdsavgifterna är de lägsta maximibelopp som tillåts enligt förordningen om omedelbara betalningar, vilket innebär att förordningen till denna del inte tillåter något nationellt handlingsutrymme.

Betaltjänstlagens tillämpningsområde

I propositionen föreslås det att omedelbara betalningar fogas till tillämpningsområdet för betaltjänstlagen. I ett sakkunnigyttande föreslås det att 1 § om tillämpningsområdet för betaltjänstlagen preciseras så att det tydligare framgår att en omedelbar betalning är en betalning som bara genomförs snabbare än en vanlig betalning. Ekonomiutskottet anser att propositionens formulering av tillämpningsområdet är tydlig och motiverad.

Betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar som deltar i avvecklingssystem

För att betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar ska kunna delta i avvecklingssystem måste lagen om betalningsinstitut kompletteras. Med avvecklingssystem avses multilaterala arrangemang och system för clearing, genomförande och registrering av värdepappers- och derivatransaktioner och andra finansiella transaktioner. Tidigare har endast kreditinstitut haft tillgång till vissa avvecklingssystem. Enligt förordningen om omedelbara betalningar kan även betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar i fortsättningen delta i ett avvecklingssystem vars affärsverksamhet består i att genomföra överföringsorder och som ansvarar för att uppfylla de finansiella åtaganden som uppstår genom överföringsuppdrag inom detta system. Det motiveras av behovet av att effektivare tillhandahålla omedelbara betalningar och säkerställa en heltäckande riskhantering för betalningsinstitut och utgivare av elektroniska pengar. Ett syfte är dessutom att skapa jämlika konkurrensvillkor mellan banker och betalningsinstitut samt institut för elektroniska pengar.

När betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar deltar i avvecklingssystem ska arrangemanget också innefatta ett konto hos en centralbank, om centralbanken väljer att erbjuda det. Ett

Betänkande EkUB 1/2025 rd

sakkunnigyttrande betonar att dessa aktörers rätt att delta i centralbankens avvecklingssystem alltid är en fråga där centralbanken har exklusiv prövningsrätt. Yttrandet hänvisar också till Europeiska centralbankens förordning av den 27 januari 2025 (ECB/2025/2), där det föreskrivs om villkoren för att dessa aktörer ska kunna godkännas för betalningssystem som förvaltas av centralbanken. Ekonomiutskottet instämmer i det som framförts i sakkunnigyttrandet och anser det vara klart att centralbanken alltid har exklusiv prövningsrätt i fråga om rätten för betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar att delta i ett avvecklingssystem.

Eftersom avvecklingssystemen är kritiska med tanke på samhällets funktion identifieras i förordningen om omedelbara betalningar behovet av att på förhand säkerställa tillförlitligheten hos de aktörer som deltar i dem. Enligt förordningen får medlemsstaterna själva bestämma hur villkoren för deltagande i ett avvecklingssystem för betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar ska bedömas. I propositionen föreslås det att bedömningen av förutsättningarna för deltagande i avvecklingssystemet görs genom en självbedömning av betalningsinstituten och att Finansinspektionen bedömer om detta är tillräckligt. Ekonomiutskottet instämmer i de synpunkter som framförts i sakkunnigyttrandena och anser att förslaget är motiverat.

Den föreslagna ändringen i bestämmelserna om penningtvätt

Regeringen föreslår att 1 kap. 2 § 12 punkten i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism preciseras. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att anmälningsskyldigheten enligt lagen och de skyldigheter som följer av den när advokatverksamhet drivs i bolagsform ska gälla advokatbolaget och inte en enskild advokat.

Syftet med förslaget är att ändra bestämmelsens ordalydelse så att den motsvarar EU:s fjärde penningtvättsdirektiv. Den föreslagna formuleringen motsvarar också EU:s nya förordning om penningtvätt, som börjar tillämpas i juli 2027. Utskottet anser att förslaget är befogat.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1—4 i proposition RP 215/2024 rd utan ändringar.

Betänkande EkUB 1/2025 rd

Helsingfors 25.2.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sakari Puisto saf
vice ordförande Ville Kaunisto saml
medlem Kaisa Garedeu saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Antti Kangas saf
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Heikki Vestman saml
medlem Juha Viitala sd
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Aleks Jäntti saml
ersättare Vesa Kallio cent.

Sekreterare var

utskottsråd Johanna Rihto-Kekkonen.